

กระบวนการสันติภาพในตะวันออกกลาง

1.1 ภูมิหลัง

- **ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์** : ปัญหาความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-ปาเลสไตน์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภูมิภาคตะวันออกกลางยังมีความตึงเครียดสูง นอกจากนี้ ความขัดแย้งของการเมืองภายในของปาเลสไตน์ ระหว่างกลุ่มฮามาสและฟาตาค์ ยังเป็นอุปสรรคต่อความพยายามหรือฟื้นฟูการเจรจาสันติภาพตะวันออกกลาง ขณะนี้กลุ่มฮามาสได้ยึดครองฐานที่มั่นในเขต Gaza ทั้งหมด ส่วนเขต West Bank อยู่ในความควบคุมของ Palestinian Authority (PA) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มฟาตาค์เป็นหลัก

อย่างไรก็ดี หลังจากความล้มเหลวของการประชุมสันติภาพหลายครั้งในอดีต (อาทิ Oslo Accords ระหว่าง 1991-1993, Camp David Summit เมื่อปี 2000 ฯลฯ) รวมถึงเหตุการณ์ Second Intifada เมื่อปี 2000 แต่มีหลายเหตุการณ์ที่ควรกล่าวถึง ซึ่งส่งผลกระทบในทางบวกต่อกระบวนการสันติภาพในตะวันออกกลาง ได้แก่ การถอนนิคมชาวยิวออกจากเขต Gaza และบางส่วนของเขต West Bank เมื่อปี 2005 (Disengagement Plan) และการประชุม Annapolis Conference เมื่อปี 2550 ตามลำดับ

จากผลการประชุม Annapolis Conference เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2550 ที่สหรัฐฯ เป็นเจ้าภาพ อิสราเอลและปาเลสไตน์ได้เริ่มการเจรจา final status issues อีกทั้งจะปฏิบัติตามพันธกรณี Road Map โดยหลังการประชุมฯ มีการหารือระหว่างนาย Ehud Olmert นายกรัฐมนตรีอิสราเอล และนาย Mahmoud Abbas ประธานาธิบดี PA อย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม การประชุม Annapolis ไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควรและไม่สามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพภายในปี 2551 ตามที่ ปธน. บุช หวังไว้

อุปสรรคสำคัญต่อความพยายามหรือฟื้นฟูการเจรจาสันติภาพตะวันออกกลางในขณะนี้ สรุปได้ดังนี้

1. การที่อิสราเอลยังคงก่อสร้างนิคมชาวยิวในเขตยึดครอง West Bank และการที่ PA ไม่สามารถจัดการกับกระบวนการก่อการร้ายปาเลสไตน์ที่มีต่อประชาชนอิสราเอลได้ ซึ่งส่งผลให้เงื่อนไข 3 ประการของกลุ่ม Quartet (1. การยุติความรุนแรง 2. การยอมรับการมีอยู่ของอิสราเอล และ 3. การปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงสันติภาพที่ผ่านมา) ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

2. ปัญหาการเมืองภายในของอิสราเอลและการเมืองภายในของปาเลสไตน์

3. ความซับซ้อนของประเด็น final status issues โดยเฉพาะประเด็นนครเยรูซาเล็ม และประเด็นผู้ลี้ภัยชาวปาเลสไตน์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาและความอดทนในการเจรจา

1.2 สถานะล่าสุด

- **การเจรจาระหว่างรัฐบาล Palestinian Authority (ฟาตาค์) และกลุ่มฮามาส**

รัฐบาล Palestinian Authority (PA) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มฟาตาค์เป็นหลัก ได้เริ่มเจรจากับกลุ่มฮามาสอีกครั้ง เมื่อเดือนมีนาคม 51 ทั้งสองฝ่ายได้พบหารือกันที่กรุงซานอา ประเทศเยเมน ภายใต้การสนับสนุนของ Arab League แม้การเจรจาในครั้งนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายยังไม่สามารถตกลง

กันได้เรื่องการยุติการครอบครองฉนวนกาซาของกลุ่มฮามาส ในการเจรจาของทั้งสองฝ่ายเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 51 ที่ประเทศเซเนกัล (ประธาน OIC) รัฐบาลปาตารี และฮามาสได้ประกาศความพร้อมที่จะเจรจากันอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความสัมพันธ์แห่งชาติ โดยใช้กรณีของเลบานอนเป็นตัวอย่าง

อย่างไรก็ดี การปะทะกันระหว่างกลุ่มฮามาสและกลุ่มปาตารีก็ยังคงเกิดขึ้นเป็นระยะ และ ฮามาสได้บอกว่าบาตรไม่เข้าร่วมการเจรจาที่อียิปต์จัดขึ้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 51 โดยเรียกร้องให้ ปาตารีปล่อยนักโทษฮามาสในเวสต์แบงก์และอนุญาตให้ผู้นำฮามาสในเวสต์แบงก์เดินทางมาเข้าร่วมการเจรจา เป็นเงื่อนไขก่อนที่ฮามาสจะยอมเจรจา

ล่าสุด เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2552 กลุ่มปาตารีและกลุ่มฮามาสได้ตกลงระหว่างกันที่จะตั้งคณะกรรมการร่วมพิจารณาเพื่อจัดตั้งรัฐบาลสมานฉันท์แห่งชาติ หลังจากที่มีความคืบหน้าในการเจรจาระหว่างสองกลุ่มโดยอียิปต์เป็นตัวกลาง

- การเลือกตั้งทั่วไปของอิสราเอลในปี 2552

เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2551 นาย Ehud Olmert นายกรัฐมนตรีอิสราเอล ได้ยื่นใบลาออกต่อ นาย Shimon Peres ประธานาธิบดีอิสราเอล แต่ก็ยังคงรักษาการนายกรัฐมนตรีอยู่จนกว่าจะจัดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2552 ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปของอิสราเอล จากผลการนับคะแนนปรากฏว่า พรรค Kadima (พรรคสายกลางและพรรครัฐบาลในปัจจุบัน) และพรรค Likud (พรรคฝ่ายขวา) มีคะแนนสูสีกันมาก โดยพรรค Kadima ได้ 28 ที่นั่ง และพรรค Likud ได้ 27 ที่นั่ง ทำให้ไม่มีพรรคใดได้รับเสียงเด็ดขาดในการจัดตั้งรัฐบาล ขณะนี้คาดว่ารัฐบาลใหม่ของอิสราเอลจะเป็นรัฐบาลผสม ซึ่งขณะนี้ทั้งสองพรรคกำลังอยู่ในขั้นตอนการเจรจาระหว่างกัน

จึงต้องติดตามดูว่าพรรคใดระหว่างสองพรรคนี้ที่จะสามารถเจรจาจัดตั้งรัฐบาลผสมได้ และรัฐบาลใหม่ของอิสราเอลจะมีท่าทีนิยมในการเจรจาเช่นเดียวกับรัฐบาลนาย Olmert หรือไม่ โดยเฉพาะในการเจรจาเพื่อรื้อฟื้นกระบวนการสันติภาพตะวันออกกลางกับ Palestinian Authority และการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอลและซีเรีย

- การจัดประชุมกระบวนการสันติภาพในตะวันออกกลางโดยกลุ่ม Quartet

เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2551 กลุ่ม Quartet (สหรัฐฯ รัสเซีย EU และ UN) ได้จัดการประชุมที่เมืองชาร์ม เอล เชค ของอียิปต์ เพื่อรับฟังรายงานเกี่ยวกับความคืบหน้าของการเจรจาสันติภาพจากอิสราเอลและปาเลสไตน์ ทั้งนี้ กลุ่ม Quartet ได้ประกาศว่า จะจัดการประชุมที่กรุงมอสโกในช่วงฤดูใบไม้ผลิ 2552 ซึ่งจะเป็นการสร้างความต่อเนื่องจากการประชุม Annapolis และจะมีการเชิญชาติอาหรับต่างๆ ให้เข้าร่วมด้วย เพื่อผลักดันให้มีความคืบหน้าในการเจรจาสันติภาพระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์

- สถานการณ์ความรุนแรงในฉนวนกาซา

เหตุการณ์สถานการณ์ความรุนแรงในฉนวนกาซา ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2551 (ข้อตกลงหยุดยิงชั่วคราวระหว่างอิสราเอล-กลุ่มฮามาส ได้หมดอายุลงเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2551) โดยกองทัพอิสราเอลได้โจมตีกลุ่มฮามาสทางอากาศในฉนวนกาซา และได้ส่งกองกำลังภาคพื้นดินตามเข้าไปเมื่อวันที่ 3

มกราคม 2552 ในขณะที่กลุ่มฮามาสได้เพิ่มการโจมตีพื้นที่ภาคใต้ของอิสราเอลด้วยจรวด อิสราเอลอ้างว่าปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องพลเรือนอิสราเอลจากการโจมตีของกลุ่มฮามาส ความรุนแรงในครั้งนี้นี้ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตชาวปาเลสไตน์ในฉนวนกาซาประมาณ 1,300 คน และบาดเจ็บกว่า 5,000 คน

เมื่อวันที่ 9 มค 2552 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้มีข้อมติ UNSC ที่ 1860 (2009) เรียกร้องให้มีการหยุดยิงในทันที แต่การสู้รบก็ยังคงดำเนินต่อไป จนกระทั่งรัฐบาลอิสราเอลได้ประกาศหยุดยิงฝ่ายเดียวและยุติปฏิบัติการเชิงรุกในฉนวนกาซาเมื่อวันที่ 17 มค 2552 ซึ่งต่อมากลุ่มฮามาสก็ได้ประกาศหยุดยิงฝ่ายเดียวเช่นกันเมื่อวันที่ 18 มค 2552

ทั้งนี้ คาดว่า ผลจากเหตุการณ์ความรุนแรงในฉนวนกาซาครั้งนี้จะส่งผลให้ความพยายามรื้อฟื้นการเจรจาสันติภาพตะวันออกกลางชะงักงันและล่าช้ากว่าเดิม

Suggested Talking Points

- Pleased to learn of the **recent announcement by the Quartet** to hold a **conference in Moscow** to push forward the Middle East peace process especially what had been agreed at the Annapolis Conference.
- Hope that all parties will **continue** to **resolve conflicts through diplomacy and negotiations** based on the **Road Map** of the Quartet, the **UN resolutions**, the **Arab Peace Initiative**, and in the lines of the Annapolis Conference.
- **Support the Two-State Solution** for just and lasting peace in the region.
- **Support the right of the people of Palestine to self-determination and the legal right to their homeland.**

.....
กองตะวันออกเฉียง

กรมเอเชียใต้ฯ

27 กุมภาพันธ์ 2552